

VÝZNAMY SLOVESNÝCH PREFIXŮ THE MEANING OF VERBAL PREFIXES

17

Prefix	Význam	Příklady
DO →	<i>k něčemu nebo dovnitř</i>	dojít pro rohlíky, ke dveřím; doběhnout do cíle
	<i>dokončení děje</i>	dopsat dopis
NA →	<i>nahoru, na povrch</i>	nalepit známku, namazat chleba
	<i>dovnitř</i>	nalít vodu do konvice, nastoupit do metra
	<i>velká míra</i>	nadělat spoustu chyb
	<i>malá míra – začátek děje</i>	nakousnout jablko
NAD(e) →	<i>do výšky</i>	nadepsat článek, nadzvednout víko krabice
O/OB(e) →	<i>dokola</i>	otočit klíčem v zámku, obejít dům
	<i>poškodit, opotřebovat</i>	ojet auto, obnosit šaty
OD(e) →	<i> pryč </i>	odejít od kamaráda, odjet z Prahy
	<i>zpátky k původnímu stavu</i>	odlakovat si nehty odbarvit si vlasy
	<i>splnit úkol</i>	odsedět si 20 let ve vězení
POD(e) →	<i>pod něčím, dole</i>	podjet most / pod mostem, podepsat smlouvu, podepsat se
	<i>tajně</i>	podvést někoho
PO →	<i>malá míra</i>	pootevřít dveře
	<i>celý povrch</i>	popsat stránku
PRO →	<i>naskrz</i>	projít lesem, projít se po městě
	<i>děj trvá dlouho</i>	probdít celou noc
	<i>nezdar, ztráta</i>	prohrát zápas
PŘE →	<i>přes něco</i>	přejít přes most
	<i>změna</i>	předělat práci
	<i>chyba</i>	přeřeknout se
	<i>velká míra</i>	přesolit polévku
PŘED(e) →	<i>před něco, dříve než</i>	předjet auto, předpovědět počasí
PŘI →	<i>k něčemu/někomu</i>	přijít ke kamarádce na návštěvu, přijet do Prahy, přiblížit se
	<i>navíc, doplnit</i>	příplatit si za rychlík
	<i>malá míra</i>	přivířit dveře

17 VÝZNAMY SLOVESNÝCH PREFIXŮ

THE MEANING OF VERBAL PREFIXES

ROZ(e)	→	<i>na různé strany</i>	rozejít se s kamarádem
		<i>začátek děje</i>	rozepsat několik dopisů
S(e)	→	<i>dohromady</i>	sejít se s kamarádem
	→	<i>dolů</i>	sejít po schodech dolů, smazat soubor
U	→	<i> pryč, stranou</i>	uletět , uskočit , ujet , uniknout
		<i>poškodit se velkou mírou činností</i>	upít se k smrti ublížit kamarádovi
		<i>malá míra</i>	uklonit se, usmát se
V(e)	→	<i>dovnitř</i>	vejít do místnosti
VY	→	<i>ven</i>	vyjít z auta, vystoupit z metra, vyndat z oka
	→	<i>do výšky</i>	vystoupit do prvního patra
		<i>získat něco činností</i>	vydělat si peníze
VZ(e)	→	<i>vzhůru</i>	vzbudit se, vzniknout
Z(e)		<i>změna stavu</i>	zčervenat
ZA	→	<i>vzadu, dozadu</i>	zajít za roh
		<i>plně se soustředit</i>	zaposlouchat se do hudby; + „se“
		<i>dělat něco s chutí</i>	zakouřit si; + „si“
		<i>zničení</i>	zastřelit zajíce, zaniknout
		<i>malá míra</i>	zavrtět hlavou

→ prefixy pohybu (viz také lekci 16 a Basic Czech II, lekci 9)

»

VY- × VZ-

VY-

vystoupit nahoru

vyjet do prvního poschodí (výtah!)

vylézt na horu / na strom

vyletět do povětří, **vybuchnout**
(bomba)

vyrůst

VZ-

vzbudit se = být **vzhůru**
(nespat)

vzplanout = začít hořet

vzejít = vzniknout

(začít existovat)

vzlétnout (letadlo)

zkvétat = prosperovat

▲ **vyletět** do povětří – *to blow up*

» **PO-**
popsat celý sešit – *write all over*
popsat děj filmu – *describe* → popis
počkat, poděkovat, pochválit

PO-
pootevřít okno = trochu otevřít × přivřít
pozavírat okna = jedno za druhým

» **PO-**
(jedu: **po**jedu, vezu: **po**vezu, vedu: **po**vedu, nesu: **po**nesu, lezu: **po**lezu,
letím: **po**letím, běžím: **po**běžím, ženu: **po**ženu; voda teče: zítra **ne**poteče)

» **Prefixy ⇔ Prepozice**
přejít přes ulici → přechod
nadepsat titul **na**d článek → **na**dpis; podepsat se **po**d článek → **po**dpis
zajít za roh/kamarádem; předstoupit **před** publikum
odejít **od** rodiny; sejít se s kamarádkou → schůzka
najat **na** (Auto najelo na chodník; Loď najela na skálu)
obejít dům = jít **kolem dokola**
vyjít z auta – **do**jít k budově – **ve**jít **do** budovy
příjít k ↑ / **do** kina / **na** film × **do**jít k/**pro**

■ 10. Dejte do minulého času:

Poběžíme spolu k lesu. _____
 Já nepolezu na ten strom. _____
 Poletíte v létě někam k moři? _____
 Voda asi dvě hodiny nepoteče. _____
 Ten pejsek už asi neporoste. _____
 Pojedete v zimě na hory? _____
 Povede novou politickou stranu. _____
 Podívám se po slovníku. _____
 Popíše tu událost přesně? _____
 Pochválí ho za dobrou práci. _____
 Poobědváme dnes spolu. _____
 Požádám o přerušení studia. _____
 Koho pozvou na svatbu? _____
 Zase se s ní pohádá kvůli blbosti. _____
 Potrestají ho za šíření pomluvy. _____
 Pobavíme se tím dobře. _____

17 VÝZNAMY SLOVESNÝCH PREFIXŮ – CVIČENÍ

THE MEANING OF VERBAL PREFIXES – EX.

■ 11. Vysvětlete rozdíl mezi následujícími slovesy a pro každou větu vyberte jedno sloveso:

1. psát / napsat

1. dopsat, 2. opsat, 3. popsat, 4. přepsat, 5. podepsat (se), 6. předepsat /-isovat

Úkol napíšu do konce _____. Nevím, jak to vyjádřit slovy _____. Firmy uzavřely kontrakt (smlouvu) _____. Doktor určil lék, který musím užívat _____. Při testu jsem se tajně díval/a na práci kolegy a použil/a jsem jeho řešení _____. Tu práci jsem napsal/a špatně, budu ji muset opravit _____. Musíte to potvrdit svým podpisem _____. Kdo je autorem knihy Pýcha a předsudek _____?

2. platit /za-

1. doplatit, 2. oplatit, 3. podplatit / uplatit, 4. přeplatit, 5. předplatit (si), 6. splatit, 7. vyplatit se /-ácet

Tajně mu dali peníze, aby jednal v jejich prospěch _____. Zaplatil/a jsem za elektřinu víc, než jsem spotřeboval/a _____. Koupil/a jsem předem vstupenky na koncerty České filharmonie na celou sezónu _____. Ještě jsem nezaplatil/a celou částku, musím ještě zaplatit 1000 Kč _____. Už jsem zaplatil/a celou hypotéku _____. Bydlet spolu s kamarádkou je pro mě velmi výhodné _____. Děkujeme vám za tu službu, budeme se vám revanšovat _____. Uhradil účet za nás za všechny _____.

3. dělat /u-

1. dodělat, 2. předělat, 3. prodělat, 4. vydělat si, 5. vzdělat se /-ávat

Musím udělat práci do konce _____. Na té transakci přišel/a o hodně peněz _____. Za tu práci jsem získal/a dost peněz _____. Získal/a jsem nové vědomosti _____. Seminární práce obsahuje hodně chyb, musím ji udělat jinak a lépe _____. Způsobil mi velkou radost _____.

-
- ▲ uzavřít/podepsat smlouvu/dohodu – *to sign an agreement*
uzavřít manželství – *to get married*
uzavřít se do sebe – *retreat into oneself*
-

4. mluvit /pro-

1. domluvit, 2. domluvit se, 3. omluvit (se), 4. pomluvit, 5. přemluvit /-mlouvat (se)

Už řekl všechno, co chtěl ____. Už jsme si řekli, kdy a kde se sejdeme ____. Mluvila o ní ošklivě za jejími zády ____. Napřed jsem nechtěl jít na ten film, ona však o tom tak dlouho a tak krásně mluvila, že jsem nakonec šel ____. Promiňte, že jdu pozdě ____. Honza mě poprosil, abych vyřídila, že je mu líto, že dnes nemůže přijít ____. Popovídal si s kamarádem o jeho problémech ____.

5. rušit /z-

1. narušit, 2. porušit, 3. přerušit, 4. rozrušit, 5. vyrušit, 6. vzrušit /-ovat

Nenechal/a mě domluvit, pořád mi skákal/a do řeči ____. Zrovna jsem pracoval/a, když nečekaně přišla návštěva ____. Nedodržel/a (nerespektoval/a) předpisy a byl/a za to potrestán/a ____. Letadlo se dostalo do vzdušného prostoru cizího státu ____. Ta scéna ve mně vyvolala silné emoce ____. Přípravy na svatbu ho znervózňovaly ____.

■ 12. Určete významové rozdíly mezi následujícími slovesy a pro každou větu vyberte jedno sloveso:

1. držet

1. dodržet (slovo), 2. udržet, 3. zadržet, 4. zdržet se /-ovat, 5. vydržet, 6. podržet

Ten kufr je moc těžký, už ho nemůžu dál nést ____. Slíbil/a mi (dal/a mi čestné slovo), že přijde, ale nepřišel/a ____. (*přede dveřmi od bytu hledáte klíče a máte plné ruce*): Prosím tě, vezmi si na chvíli moji nákupní tašku ____. Polovina poslanců nebyla rozhodnuta, jak má hlasovat pro ten zákon ____, a proto raději nehlasovala. Čekal/a jsem tě dřív, kde jsi byl/a tak dlouho ____? Ten zub mě moc bolí, už tu bolest nemůžu snést ____. Policie chytila zloděje ____. Jak dlouho můžeš zůstat pod vodou bez dýchání ____?

2. pustit

1. dopustit, 2. odpustit, 3. opustit, 4. rozpustit (se), 5. spustit, 6. upustit, 7. vypustit /-ouštět

Prominul/a mu všechno ____. Odešla od přítele ____. Honzovi vypadla tužka z ruky ____. Nedovolím, abyste se mnou tak jednal ____! Dali loď na vodu ____. Poslali do vesmíru družici ____. Šumivá tableta zmizí ve vodě ____. Parlament vyslovil nedůvěru vládě a vláda přestala fungovat ____.

17 VÝZNAMY SLOVESNÝCH PREFIXŮ – CVIČENÍ

THE MEANING OF VERBAL PREFIXES – EX.

▲ ! spustit motor, křik – *start, begin*

zdržet se *to abstain: Zdržel se hlasování.*

zdržet se *to stay longer: Kde ses tak dlouho zdržel?*

vyslovit nedůvěru vládě – *give the government a vote of no confidence*

3. hodit

1. shodit (dolů), 2. vyhodit z (= ven) /-azovat, 3. přihodit se (= stát se), 4. uhodit se o něco (= bouchnout se)

Pracoval špatně a dostal výpověď ____. Držel dietu a váží o 5 kilo míň ____. Nechal židli uprostřed pokoje, nevěšila jsem si jí a bouchla jsem se do nohy ____. Co se tady stalo ____?

4. padat – spadnout

1. dopadnout, 2. napadnout, 3. odpadnout, 4. přepadnout (nečekaně zaútočit), 5. propadnout, 6. zapadnout /-adat, 7. vypadnout

Slunce už zašlo za obzor ____. Tužka spadla na zem a odkutálela se za skříň ____. Spadl, ale nezranil se ____ (dobře). Jak skončil zápas ____? Co sis zase vymyslel ____? Hana zaútočila na Honzu, že je sobec ____. Neudělal zkoušku ____. Kouří čím dál víc ____. Musím k zubaři, už nemám plombu ____. Na ulici na ni zaútočil mladý muž s nožem ____. Útočníka chytili ____. Dnešní hodina se nebude konat ____. Mám prošlý pas ____.

▲ vypadat: Vypadá skvěle!

dopadnout *to land (well): Spadla na zem, ale nezranila se, dopadla na obě nohy.*
dopadnout = zadržet, chytit: Policie dopadla zloděje.
dopadnout *to come off/out, end: Všechno dopadlo podle plánu.*

napadnout útočit – *to attack: Napadli/zaútočili na sousední stát.*
napadnout → útok
napadnout *fall down: Napadl metr sněhu.*
napadnout *to occur/cross sbd.'s mind: Co tě zase napadlo? → nápad*

propadnout neuspět (nemít úspěch): Propadl u zkoušky.
propadnout *fall for: Propadl alkoholu.*
propadnout *expire: Pas propadl = vypršel, není platný*

5. -ložit – -kládat

1. doložit, 2. naložit, 3. položit, 4. přeložit, 5. složit, 6. rozložit, 7. uložit, 8. vložit, 9. vyložit, 10. založit /-kládat

Dosvědčil pravost dokumentu _____. Roztáhnul pohovku _____. Udělal zkoušku _____. Dal kufr na podlahu _____. Zapsal číslo do mobilu _____. Dal peníze na účet v bance _____. Vysvětlil mi ten problém _____. Zřídil novou stranu _____. Zopakoval vše, co řekl v jiném jazyce _____. Dala okurky do sklenice _____.

6. 1. uniknout (pryč), 2. vyniknout (nahoru), 3. vzniknout (= začít existovat), 4. zaniknout (= přestat existovat) /-at

Byl nejlepší ve svém oboru _____. Odkdy existuje samostatné Československo _____? Každý den přestane existovat některý jazyk _____. Fatalisté říkají, že není možné vyhnout se osudu _____. Je cítit plyn, zdá se mi, že někde uchází plyn _____.

▲ **příklad literárního díla, hudební skladba**
vynikající = výborný
příhoda = historka
vznik × zánik; únik

■ **13. Přřadte k sobě:**

a) 1. vytáhnout	a. šroub
2. stáhnout	b. závěsy
3. zatáhnout	c. roletu nahoru
4. utáhnout	d. písničku z internetu
5. natáhnout si	e. sval
b) 1. vytrhnout	a. nit
2. strhnout	b. pytel
3. roztrhnout	c. zub
4. přetrhnout	d. náplast
5. utrhnout	e. jablko ze stromu

17 VÝZNAMY SLOVESNÝCH PREFIXŮ – CVIČENÍ

THE MEANING OF VERBAL PREFIXES – EX.

■ 14. Určete významové rozdíly mezi následujícími slovesy a pro každou větu vyberte jedno sloveso:

1. být

1. dobyt (získat území), 2. přibýt (zvýšit se), 3. ubýt (snížit se), 4. zbýt /-ývat

Nepřítel získal další území _____. Máme jen ještě pět minut _____. Je čím dál víc lidí v důchodovém věku, stoupá jejich počet _____. Je čím dál míň některých druhů rostlin a zvířat a různých jazyků, jejich počet klesá _____.

▲ **druh: 1. partner; 2. typ**

2. brát

1. přibrat (mít víc), 2. přebrat (převzít), 3. sebrat, 4. ubrat, 5. vybrat, 6. zabrat /-írat

Ztloustnul, je tlustší než před rokem _____. Začal chodit s přítelkyní svého kamaráda _____. Zase ho zvolili předsedou _____. Po nemoci váží míň, je hubenější, zhubla _____. Vzal tužku ze země _____. Okupovali cizí území _____.

▲ **! sbírat – to collect: Sbírá staré mince. × sebrat – to pick up; seize**

zabírat **to take effect: Lék zabírá = účinkuje /působí**
to take over, occupy + zabrat: Zabrali další území.
působit = pracovat: Působí na ministerstvu
účinkovat = hrát: Účinkuje ve filmu.

▲ **váha → váhat; vážít – vážít se; ! vážít si = respektovat**

- Kolik teď **vážíš**? – Nevím, musím se **zvážit**.
- Tady je přesná **váha**. **Zvaž se**.
- **Ježíšmarjá! Ta váha váží špatně. Anebo jsem zase přibrála! Musím zhubnout! Nebudu váhat ani vteřinu! Jinak si sama sebe přestanu vážít!**
- **Zase přeháníš, jako vždy!**

3. hnát (ženu)

1. přehnat (zveličit), 2. sehnat, 3. rozehnat (na různé strany), 4. vyhnat (ven) /-ánět

Dlouho jsem hledala tu knížku, než jsem ji nakonec dostala _____. Nedělej zase z komára velblouda ____! Psa vyhodili ven _____. Policie rozprášila dav demonstrantů _____.

■ 15. Určete, jaký je významový rozdíl mezi dvojicí výrazů. Použijte je ve větách:

napsat dopis _____	// dopsat dopis _____
udělat práci _____	// předělat práci _____
nastěhovat se do domu _____	// přestěhovat se do domu _____
vypít pivo _____	// napít se piva _____
zahrát na kytaru _____	// vyhrát kytaru _____
promluvit si s někým _____	// domluvit se s někým _____
zabalit kufry _____	// vybalit kufry _____
namalovat pokoj _____	// vymalovat pokoj _____
zabalit dárek _____	// rozbalit dárek _____
zaplatit účet _____	// přeplatit účet _____
sníst oběd _____	// dojíst oběd _____
osolit polévku _____	// přesolit polévku _____
pomluvit kolegu _____	// přemluvit kolegu _____
napsat úkol _____	// popsat úkol _____
dopadnout zloděje _____	// přepadnout zloděje _____
obout si boty _____	// zout si boty _____
najíst se _____	// přejíst se _____
nalít vodu _____	// vylít vodu _____
dolít trochu vody _____	// odlít trochu vody _____
přelít víno _____	// rozlít víno _____
spadnout dobře _____	// dopadnout dobře _____
odpustit všechno _____	// opustit všechno _____
udržet kufr _____	// podržet kufr _____
ztratit peníze _____	// utratit peníze _____
vydělat si peníze _____	// prodělat peníze _____
zrušit schůzi _____	// přerušit schůzi _____
vyrušit někoho _____	// vzrušit někoho _____
zařídít vše potřebné _____	// vyřídít vše potřebné _____
poradit příteli _____	// zradit přítele _____
smazat číslo _____	// rozmazat číslo _____
vychovat dítě _____	// schovat dítě _____
schválit zákon _____	// pochválit zákon _____